

Fluchskrift

Verhuizingen van Friese jongeren

Aanleiding

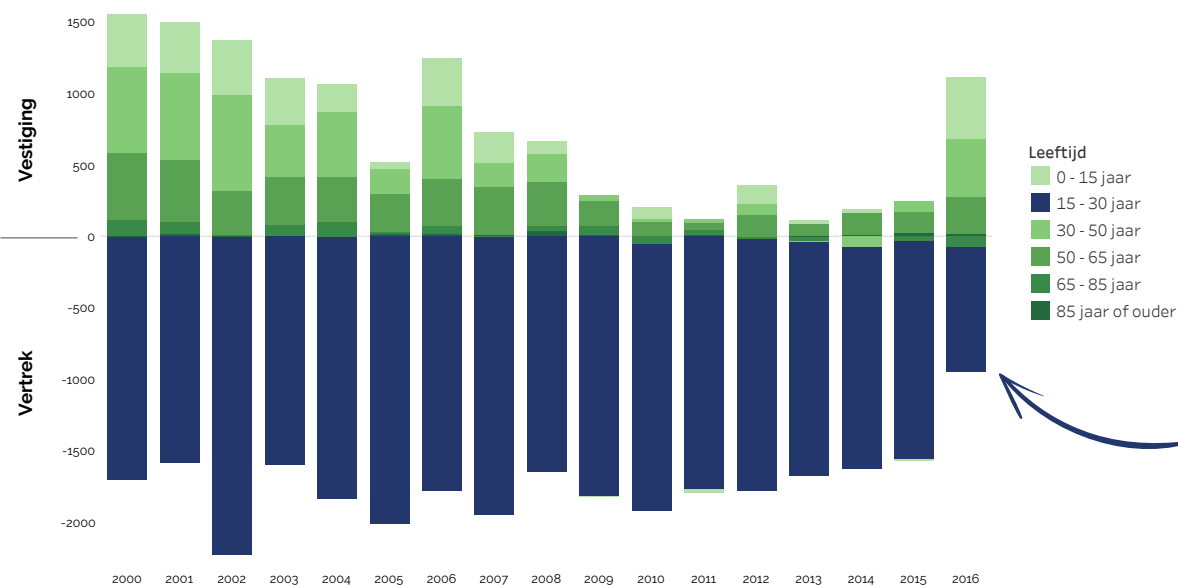
Verhuizen vanwege opleiding

Jongeren krijgen na het afronden van de middelbare school te maken met belangrijke keuzen. Welke vervolgopleiding ga ik doen en waar ga ik studeren? Jongeren die kiezen voor een mbo-opleiding blijven vaak in Fryslân wonen en studeren. Jongeren met een vervolgopleiding op het hbo kunnen kiezen voor Leeuwarden, studeren aan een universiteit kan vooralsnog alleen buiten de provincie. Jongeren die voor het hoger onderwijs kiezen, **verhuizen vaker** voor het volgen van een opleiding. In deze context wordt vaak gesproken over een 'braindrain'; het wegtrekken van hoogopgeleide jongeren uit de provincie. In deze publicatie zet het Fries Sociaal Planbureau (FSP) de cijfers over verhuizingen van jongeren naar en uit Fryslân op een rij en plaatst de ontwikkelingen in een landelijk perspectief. Deze publicatie is een uitgave in de reeks 'Staat van de Friese jongeren'.

Vooral jongeren verlaten Fryslân

De meeste verhuizingen in Nederland vinden binnen de eigen gemeente en provincie plaats. Als mensen verhuizen naar een andere regio is dit vooral **vanwege studie of werk**. Het zijn vooral jongeren die verhuizen over langere afstand, zo ook Friese jongeren. Sinds 2000 vertrekken jaarlijks tussen de 1500 en 2200 jongeren meer uit Fryslân dan zich hier vestigen. Het wegtrekken van de Friese jongeren werd in het begin van de eeuw nog gecompenseerd door de instroom van andere leeftijdsgroepen. In de laatste tien jaar, met uitzondering van het afgelopen jaar, was hier geen sprake meer van.

Vershil vestiging en vertrek naar leeftijd, Fryslân, 2000-2016

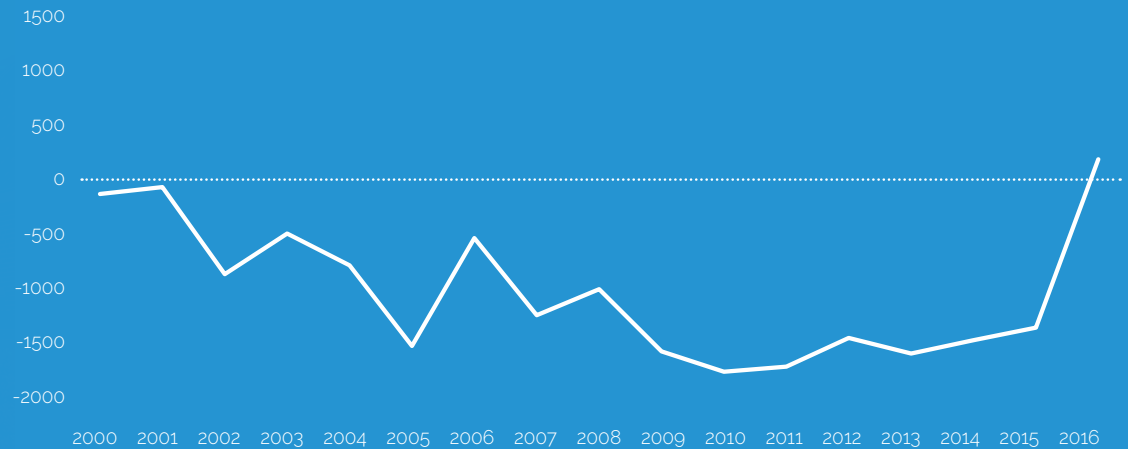

Bron: CBS, bewerking FSP

Binnenlands migratiesaldo: het verschil tussen het aantal mensen dat in Fryslân is komen wonen en het aantal mensen dat uit Fryslân is vertrokken (binnen Nederland). In 2016 zijn 12.901 mensen tussen de 15 en 30 jaar in Fryslân komen wonen, terwijl in hetzelfde jaar 13.775 mensen zijn vertrokken. Dit levert een saldo op van -874 voor 2016.

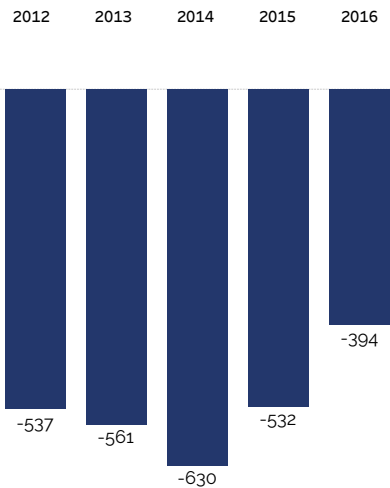
Binnenlands migratiesaldo Fryslân, alle leeftijden, 2000-2016

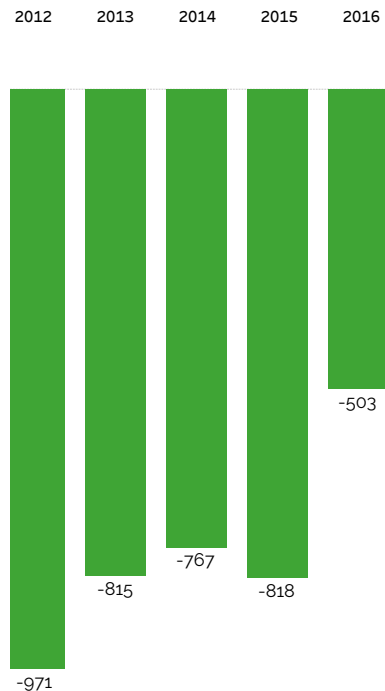
Bron: CBS, bewerking FSP

Vertrek van jongeren uit Fryslân naar leeftijdscategorieën, 2012-2016

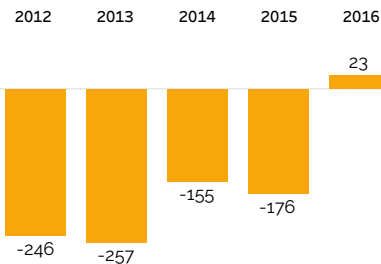
15 tot 20 jaar

20 tot 25 jaar

25 tot 30 jaar

Bron: CBS, bewerking FSP

In 2016 kent Fryslân voor de gehele bevolking voor het eerst in jaren een **positief binnenlands migratiesaldo**. Er zijn meer mensen in Fryslân komen wonen dan er zijn vertrokken. In totaal zijn er 161 mensen bijgekomen. De stijging wordt verklaard door de toename van het aantal mensen met een niet-Nederlandse nationaliteit.

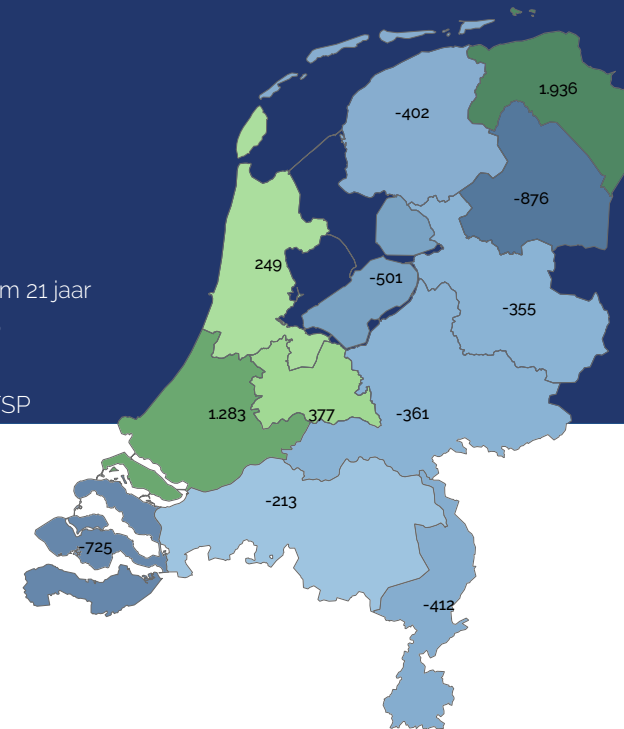
Jongeren verhuizen later

De provincie Fryslân heeft een vertrekoverschot van jongeren tussen de 15 en 30 jaar. De ontwikkelingen verschillen per leeftijdsgroep. Jongeren tussen de 15 en 20 jaar vertrekken de afgelopen jaren minder vaak uit de provincie Fryslân. Dit beeld komt overeen met de landelijke trend. Sinds de invoering van het sociaal leenstelsel in 2015 **verhuizen minder jongeren naar universiteitssteden**. De basisbeurs voor studenten is afgeschaft en omgezet naar een lening. Vooral **eerstejaarsstudenten** lijken bij aanvang van de studie minder snel op kamers te gaan wonen. De meeste jongeren die Fryslân verlaten, zijn tussen de 20 en 25 jaar. Van hen vertrekken er jaarlijks tussen de 500 en 1000 uit Fryslân. Opvallend is dat in 2016 meer jongeren tussen de 25 en 30 jaar in Fryslân zijn komen wonen dan zijn vertrokken. De cijfers van 2016 kunnen een uitzondering zijn door de grote toename van het aantal mensen met een niet-Nederlandse nationaliteit dat in Fryslân is komen wonen.

Saldo verhuisde jongeren van 17 t/m 21 jaar per provincie, juli t/m oktober 2016

Bron: CBS Maatwerk, bewerking FSP

De stad Groningen als roltrap

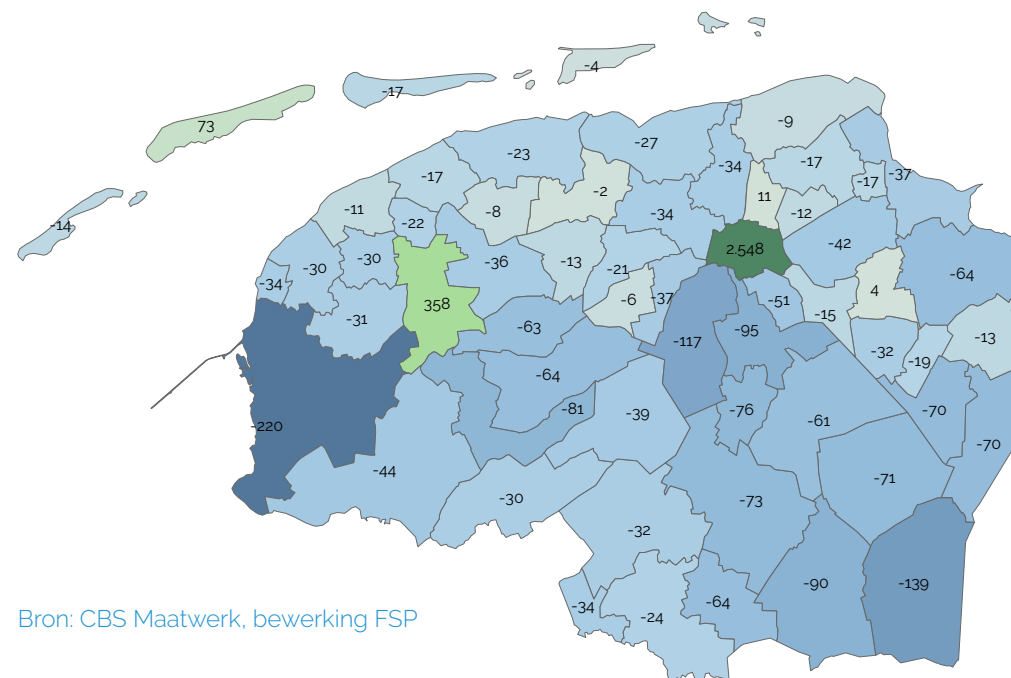
Vanuit heel Noord-Nederland trekken jongeren van rond de twintig naar de stad Groningen om te studeren. Meestal wonen ze tijdelijk in Groningen, een relatief grote groep vertrekt daarna richting de Randstad. **De Britse geograaf Fielding** gebruikte hiervoor de metafoor van de 'roltrapregio'. Mensen verhuizen hier naar toe om te stijgen op de maatschappelijke trap. Als iemand de bovenste trede heeft bereikt, bijvoorbeeld door het afronden van een studie, wordt de vervolgstap in een andere regio gezet.

De meest recente cijfers van het CBS over verhuisde jongeren in de leeftijd van 17 t/m 21 jaar (exclusief eerst generatie Syriërs) tussen gemeenten bevestigen dit beeld. In Nederland trekken Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Groningen jongeren aan, alle overige provincies verliezen jongeren. Bijna 2000 jongeren kwamen er in de periode juli tot en met oktober in de provincie Groningen bij. Dit is de periode waarin het nieuwe studiejaar van start gaat en veel studenten het huis uit gaan.

Leeuwarden als keukentrap

Als Groningen de roltrap van Noord-Nederland is, fungeert Leeuwarden wellicht als een keukentrap binnen Fryslân. Het is de enige gemeente in Fryslân die relatief veel jongeren weet te trekken. In de periode juli tot en met oktober 2016 had Leeuwarden een positief saldo van 358 jongeren tussen de 17 en 21 jaar. Dit heeft te maken met de aanwezigheid van een aantal hogescholen: Stenden, NHL Hogeschool en Van Hall Larenstein. Ook Terschelling kent een positief saldo van verhuisde jongeren tussen de 17 en 21 jaar. Dit komt door de NHL-locatie van het Maritiem Instituut Willem Barentsz. Geen enkele andere gemeente in Nederland zonder universiteit weet zoveel jongeren te trekken.

Saldo verhuisde jongeren in de leeftijd van 17 t/m 21 jaar, juli t/m oktober 2016

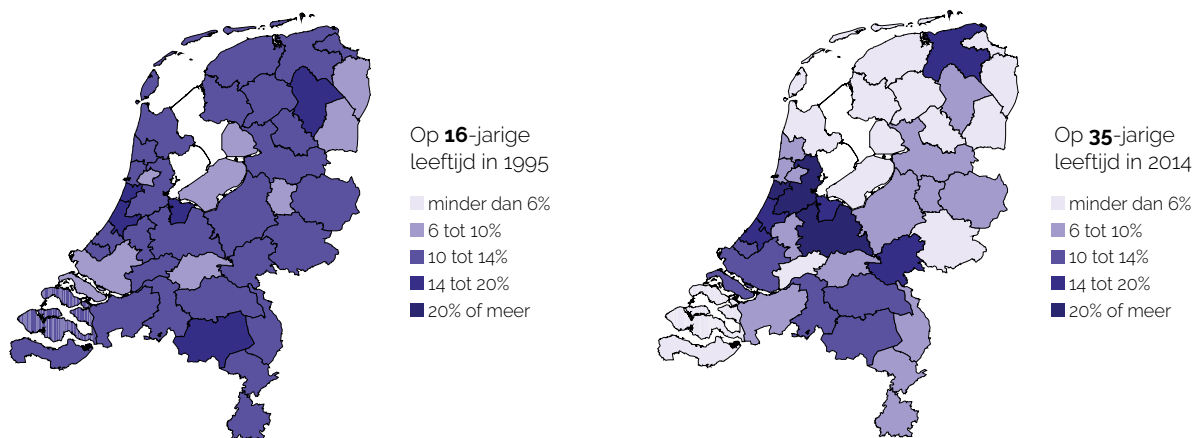

Bron: CBS Maatwerk, bewerking FSP

Verschillen tussen Fryslân en Randstad nemen toe

Fryslân kampt met een structureel vertrekoverschot van jongeren, net als andere regio's zonder (voldoende) aanbod van hogescholen en/of universiteiten. Verhuizen vanwege studie en/of werk is een normale ontwikkeling voor jongeren. Doordat steeds meer jongeren deelnemen aan het hoger onderwijs, kan verwacht worden dat op termijn het aantal jongeren dat over de provinciegrens verhuist nog toeneemt. En lang niet iedereen keert uiteindelijk weer terug. Dit heeft gevolgen voor de opbouw en het opleidingsniveau van de bevolking in Fryslân. Door vertrek van jongeren komen er relatief meer ouderen (ontgroening en vergrijzing). Ook daalt het geboortecijfer door het wegtrekken van jongeren. Een tweede gevolg is dat de verschillen in opleidingsniveau tussen regio's vergroot worden. Recent **onderzoek van de UvA en het CBS** toont aan dat de ongelijkheid in opleiding en inkomen bij dertigers de afgelopen 15 jaar is toegenomen. In Fryslân stijgt het aandeel academici wel onder de bevolking, maar langzamer dan in andere regio's. Het begrijpen van de verhuisstromen is cruciaal voor een beter begrip van de sociaal-economische ontwikkeling van de provincie Fryslân.

Percentage personen (geboren in 1979) dat uiteindelijk een diploma haalt op de universiteit naar woonregio op 16- en 35 jarige leeftijd

Bron: UvA, CBS, bewerking FSP

Verder onderzoek naar verhuismotieven jongeren

Verhuisbewegingen van en naar Fryslân veranderen door de jaren heen. Om deze veranderingen te kunnen begrijpen, is het van belang om niet alleen naar de cijfers te kijken. De motieven waarom mensen verhuizen, juist blijven of weer terugkomen, veranderen én daardoor ook de aantallen. Het FSP interviewt de komende maanden hoogopgeleide jongeren die in Fryslân de middelbare school hebben gevolgd, om meer inzicht te krijgen in deze verhuismotieven. Waarom blijven ze in Fryslân wonen of vertrekken ze juist? Hoe kijken zij naar de toekomst? En ligt deze toekomst in of buiten de provincie Fryslân?

Colofon

Op de website en in de databank van het Fries Sociaal Planbureau zijn meer cijfers te vinden over migratie en verhuizingen.

Bronnen

- CBS (2017). Statline – **Verhuiste personen, binnen gemeente, tussen gemeenten, regio**
- CBS (2017). **Weer minder jongeren verhuist naar universiteitssteden**
- CBS (2016). **Invloed van binnenlandse verhuizingen op de regionale spreiding van vergrijzing, 1995–2015**
- CBS (2008). **De stad Groningen als roltrap van Noord - Nederland**
- FSP (2017). **Bevolkingsontwikkelingen in Fryslân**
- PBL/CBS (2016). **Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2016–2040: sterke regionale verschillen**
- UvA, CBS (2017). **Toenemende ruimtelijke verschillen in opleiding**

Auteur

Jelmer Hitzert

Contact

Jelmer Hitzert

jhitzert@friessociaalplanbureau.nl

06 50 409 018 / 058 234 85 00

FRIES SOCIAAL
PLANBUREAU

Westersingel 4

8913 CK Leeuwarden

T (058) 234 85 00

www.friessociaalplanbureau.nl

Het Fries Sociaal Planbureau wordt gesubsidieerd door de provincie Fryslân.